

Foto: Kjell T. Nilssen

1.4.4 GRØNLANDSSEL

Tore Haug

tore.haug@imr.no

► Status og råd

Østisbestanden av grønlandssel har nå en årlig produksjon av unger på rundt 360 000 dyr. Den teller dermed godt og vel 2 millioner dyr som er ett år og eldre. Tilsvarende tall for grønlandssel i Vesterisen er ca. 106 000 unger og 618 000 ett år gamle og eldre dyr.

ICES' forvaltningsråd innebærer fangst på et nivå som med stor sannsynlighet vil stabilisere bestanden over en tiårsperiode. Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjons konklusjon vedrørende grønlandssel for sesongen 2007 følger rådet fra ICES, og er i tråd med Havforskningsinstituttets anbefalinger.

Under forhandlingene i Fiskerikommisjonen i Tromsø i 2000 annullerte Russland sine mangeårige kvoter i Vesterisen. Disse kvotene har derfor i sin helhet vært forbeholdt norske fangere fra og med sesongen 2001. For fangsten i Østisen ble det i Fiskerikommisjonens møte i Tromsø i 2006 oppnådd enighet om at Norge kunne ta ut 15 000 grønlandssel (ett år og eldre dyr, eller et ekvivalent antall unger) av den totale kvoten for 2007.

Figur 1.4.4.2

Gjennomsnittsfangster (i 5-årsperioder) av grønlandssel i Østisen, tatt av norske og russiske selfangere i perioden 1946–2005. Mean total catches (in 5-year periods) of harp seals, taken by Norwegian and Russian hunters in the Greenland Sea in 1946–2005.

Fangsten

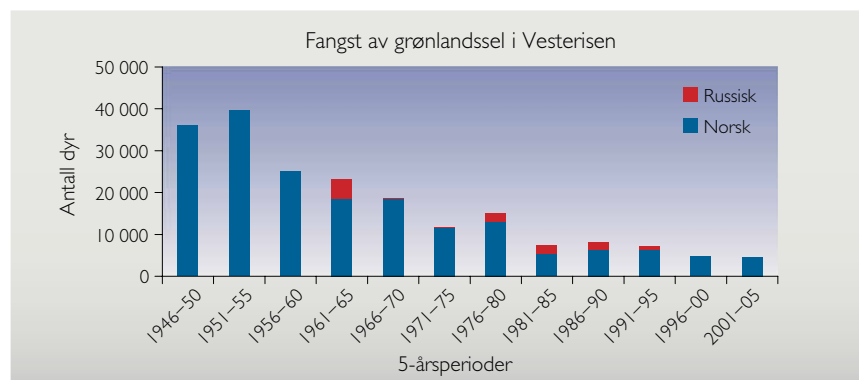
Den kommersielle fangsten av grønlandssel drives i dag på to felt: I Vesterisen (Grønlandshavet ved Jan Mayen) og i Østisen (den sørøstlige delen av Barentshavet)/Kvitsjøen. Det er kun norske og russiske selfangere som har drevet fangst på disse feltene i moderne tid.

Kvotefastsettelsen for fangsten i 2006 fulgte rådgivningen fra ICES. I 2006 del-

Figur 1.4.4.3

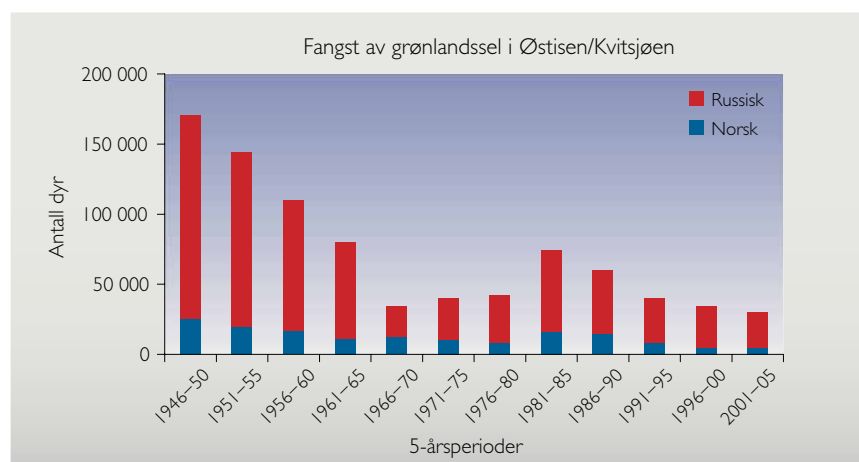
Grønlandssel på dravis i Barentshavet. Harp seals on drifting pack ice in the Barents Sea.

tok fire norske fangstskuter i Vesterisen og to i Østisen. Fangstuttaket for grønlandssel for årene 1946–2005 er gitt i figurene 1.4.4.1 (Vesterisen) og 1.4.4.2 (Østisen og Kvitsjøen). Sistnevnte område er russernes fangstfelt der fangsten drives med helikop-

Figur 1.4.4.1

Gjennomsnittsfangster (i 5-årsperioder) av grønlandssel i Vesterisen, tatt av norske og russiske selfangere i perioden 1946–2005. Mean total catches (in 5-year periods) of harp seals, taken by Norwegian and Russian hunters in the Barents Sea/White Sea in 1946–2005.

Grønlandssel

Pagophilus groenlandicus

Andre norske navn: Sel og russekobbe, dessuten ulike navn på aldersstadier: kvitunge (diende), svartunge (avvendt årsunge), brunsel (umoden ungsel), gammelhund (moden sel).

Familie: Ekte seler (Phocidae)

Maks størrelse: Om lag 200 kg og 1,9 meter

Levetid: Kan bli over 30 år

Leveområde: Nord-Atlanteren

Kastetidspunkt: Mars

Føde: Fisk og krepsdyr

Nøkkeltall:

KVOTE 2006: 31 200 1+ dyr i Vesterisen; 78 200 1+ dyr i Østisen

NORSKE KVOTER 2006: Hele kvoten i Vesterisen; 10 000 1+ dyr i Østisen
 FANGST 2006: 961 1+ dyr og 2 343 unger i Vesterisen; 10 041 1+ dyr (9 939 til Norge) og 7 152 unger (147 til Norge) i Østisen.

FANGSTVERDI: Fangsten for tida ulønnsom. Fangstverdi utgjør 20–30 % av førstehånds inntektsgrunnlag, resten finansieres ved statlige tilskudd.

ter og båter. Det totale fangstnivået har i de seinere året ligget under anbefalt kvote. I 2006 ble eksempelvis bare 7 % av den anbefalte kvoten tatt i Vesterisen, mens tilsvarende tall i Østisen var 16 %.

En storspiser

Grønlandsselene spiser både krepsdyr og fisk. Krill og amfipoder er særlig aktuelle byttedyr om sommeren og tidlig om høsten, mens flere fiskearter, særlig lodde og polartorsk, står på spisekartet seinere om høsten og utover vinteren. Næringsvalget synes å reflektere dykkemønsteret, ettersom dykk grunnere enn ca. 100 m, der krepsdyrene i hovedsak finnes, dominerer om sommeren, mens selene i resten av året også foretar en rekke dypere dykk ned til 400 m. Det er beregnet at østisbestanden, som har hele Barentshavet som beiteområde, i løpet av et år spiser

rundt 3,5 millioner tonn av ulike byttedyr i området, hvorav vel 2 millioner tonn er fisk. Resultater fra nyere studier med satellittsendere på seler viser dessuten at deler av vesterisbestanden blander seg med østisbestanden om sommeren og høsten i beiteområdene i det nordlige Barentshavet, noe som innebærer ytterligere beitetrykk i dette området.

Grønlandssel bygger opp energireserver i perioder med god mattilgang. Matinntaket er særlig intenst fra juni til oktober, da de legger opp et betydelig spekklag. Oppbygde fettreserver utgjør en viktig energikilde i perioder med mindre næringstilgang, inkludert dyrenes kaste- og hårfellingsperioder fra mars til mai. En voksen hunnsel på 165 cm vil kunne øke kroppsvekten fra 80 kg i juni til 145 kg i oktober; en økning på 81,5 %.

Harp seals

The Northeast Atlantic stocks of harp seals are commercially exploited by Norway and Russia. The stocks are assessed every second year by the Joint ICES/NAFO Working Group on Harp and Hooded Seals. The assessments are based on modelling, which provides ICES with sufficient information to give advice on both

status and catch potential for the stocks. The input to the model are pup production estimates, life history parameters and catch statistics. The status for the stocks in 2005 (with 95 % confidence intervals in parentheses) and identified sustainable catches for 2006 and following years were (1+ animals = one year old and older animals):

Pup production	Size of 1+ population	Recommended catch (1+ animals)
	GREENLAND SEA	
106 000 (71 000–141 000)	618 000 (425 000–845 000)	31 200*
	BARENTS SEA/WHITE SEA	
361 000 (299 000–423 000)	2 065 000 (1 497 000–2 663 000)	78 200*

*Recommended sustainable catch can be taken as 1+ animals or as an equivalent number of pups. If both 1+ animals and pups are taken, one 1+ animal should be balanced by 2 pups for Greenland Sea harp seals, and 2.5 pups for Barents Sea/White Sea harp seals.

Grønlandsselen lever i de arktiske delene av Nord-Atlanteren, først og fremst knyttet til områder hvor det finnes drivis, men deler av året kan man også støte på dyrene i åpent farvann. Grønlandsselene deles inn i tre ulike bestander. Disse har atskilte kaste- og hårfellingsområder (kaste = føde) på drivis ved Newfoundland, Canada (nordvestatlanterbestanden), i Grønlandshavet mellom Jan Mayen og Grønland (vesterisbestanden) og i Kvitsjøen og det sørøstlige Barentshavet (østisbestanden). Utenom kaste- og hårfellingsperioden i mars–mai gjennomfører grønlandsselene betydelige vandringer etter føde. Vesterisbestanden bruker områdene rundt Svalbard og de nordlige delene av Barentshavet som beiteområder i juli–desember, ellers holder disse dyrene seg i Grønlandshavet og Danmarkstredet. Østisbestanden drar normalt på beitevandring om våren og tidlig på sommeren (mai–juni), slik at dyrene om sommeren og høsten forekommer sammen med vesterissselene både i åpne farvann og langs driviskanten ved Svalbard og i resten av det nordlige Barentshavet.

I november trekker østissselene sørover igjen, og fra desember til mai finner man dem som regel i de sørøstlige delene av utbredelsesområdet.

Grønlandsselene blir vanligvis kjønnsmodne i 4–8-årsalderen, men det er observert variasjoner som antakelig kan knyttes til endringer i bestandsstørrelsen og endringer i økosystemets bæreevne. For bestanden i Østisen er det påvist en tydelig økning i alder ved kjønnsmodning fra 5,4 år i 1962–1972 til 8,2 år i perioden 1988–1993. Disse endringene skjedde parallelt med en antatt økt bestandsstørrelse som følge av strenge regulerings tiltak som ble innført i fangstaktiviteten fra 1965. I tillegg er det rimelig å anta at til dels store endringer i økosystemet i Barentshavet, med markant reduksjon i tilgjengelighet av byttedyr, kan ha bidratt til de observerte endringene. Tilsvarende undersøkelser i Vestisen indikerer ingen tilsvarende endringer i dette området, der alder ved kjønnsmodning var 5,6 år for hele perioden.